

לו סוכל 7 באוקטובר, מה היה על הקונספציה?

written by פרופ' קובי מיכאל | 12.03.2025

מתקפת הטרור של חמאס והטבח שביצע ב־7 באוקטובר הם אירוע מכונן, שייצר לנצח בתודעה היהודית והישראלית. התחקירים על אירועי היום הארוך הוא ממחישים בבירור את קריסת המערכות שחווה צה"ל באותו יום. איתם, מתרבות הטענות שלפיהן אם צה"ל היה ערוך ומוכן בימי שגרה, ולא דווקא רק בזמן חירום, למתקפת טרור של חמאס [1] כראוי לצבא מגן, שחייב להיות מוכן למצב שבו ארגון טרור שיושב על גבול המדינה יתקוף יום אחד [2] המתקפה היתה מסוכלת, או אולי אפילו לא יוצאת אל הפועל. טענות אלו נתמכות על ידי העדויות שלפיהן בבוקר המתקפה, מוחמד דף אפילו שקל לבטל אותה מחשש שצה"ל מכין לו מארב.

נוסף על המחדל של צה"ל ושב"כ ערב המתקפה, שבה ועולה שוב שאלת הקונספציה ומדיניות ההסדרה כלפי חמאס, שבמסגרתה סברו בישראל שארגון הטרור הפלשתיני יתמסד ויעדיף את שיפור המציאות הכלכלית ואת רווחת אזרחיו, ולכן גם ירוסן בתמורה לשורת צעדים אזרחיים וכלכליים אל מול רצועת עזה, ויורתע מפני החשש לאובדן אותם נכסים.

כמו כן, שבה ועולה שאלת הכסף הקטארי שהועבר לחמאס, שללא ספק סייע בבניית צבא הטרור שהופעל לבסוף נגד ישראל ב־7 באוקטובר. בהקשר הזה [3] האסטרטגיה הישראלית היתה ברורה, נוכח הרצון להתרכז באיומים קיומיים כגון הגרעין האיראני ופרויקט הטילים המדויקים של חיזבאללה, ובמקביל להשאיר את האיום החמאסי תחת שליטה. ההנחה וההיגיון המארגן היו שמניעת משבר הומניטרי ברצועת עזה ושיפור המציאות הכלכלית, בצל תהליך התמסדות של חמאס, יבטיחו את שימור ההרתעה מול הארגון, את ביסוס ההסדרה ואת העמקתה, ובכך למעשה את נטרול הזירה הזו באופן המאפשר מיקוד מודיעיני ומבצעי נחוץ בזירות המאיימות האחרות.

העיסוק וההתמקדות בקונספציה של התמסדות חמאס, בהסדרה ובהרתעה הסיטו את תשומת הלב מהאפשרות הסבירה של סיכול המתקפה, או מניעתה, באמצעות היערכות מבצעית נכונה של צה"ל על גבול רצועת עזה. אך בה־בעת, מתחדדת חשיבות השאלה שלא נשאלה: האם קונספציית ההסדרה וההרתעה היתה מאותגרת באיזשהו שלב גם אם צה"ל היה נערך כראוי לאפשרות של מתקפת 7 באוקטובר, וזו היתה מסוכלת או אפילו כלל לא יוצאת אל הפועל?

לא מן הנמנע שהתשובה לשאלה שלא נשאלה היא שלילית, בייחוד לנוכח הניסיון ההיסטורי המצטבר של ישראל מול חמאס מאז השתלט על רצועת עזה. הרי מאז השתלטותו על רצועת עזה בקיץ 2007, ולאחר כל סבב אלים מול חמאס (2008, 2012, 2014, אירועי הגדר ב־2021-2018), ישראל שבה למסלול ה"הידברות" עם הארגון ולניסיונות להגיע עימו להסדרה.

על כן, לא מן הנמנע שאם מתקפת 7 באוקטובר היתה מסוכלת על ידי צה"ל, או אם היא היתה נמנעת בשל היערכות נכונה יותר של צה"ל § ישראל היתה ממשיכה באותה מדיניות מול חמאס, כחלק מהקונספציה שהובילה למעשה ל"הכלה" של ארגון הטרור הפלשתיני ושל צבא הטרור שהוא בנה על גבול מדינת ישראל. והרי אם המתקפה לא היתה יוצאת אל הפועל § היתה מתחזקת ההכרה בדבר היותו של חמאס מורתע, ומכאן תקפות ההרתעה. לו היתה המתקפה מסוכלת § היו מתייחסים אליה כאל עוד סבב במניין הסבבים שכמותם ידענו בעבר, ושלא היה בהם כדי לשנות את הקונספציה.

באופן טרגי וכואב, הקונספציה הובילה לכישלון צורב ומשפיל שגבה מהחברה הישראלית מחיר כבד ביותר. מאידך גיסא, מפחיד לחשוב שלו סוכלה המתקפה או נמנעה § הקונספציה היתה כנראה מעמיקה את שורשיה, ואת מתקפת 7 באוקטובר היינו עלולים לקבל במתכונת עצימה ומסוכנת אף יותר, באופן נרחב ורב-זירתי מתואם יותר, ובעיתוי בעייתי ומסוכן הרבה יותר.

המאמר נכתב יחד עם ד"ר אורי ורטמן.

פורסם בישראל היום, בתאריך 11.03.2025.